

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ
Carrer de Madoz, núm. 31 y 35
SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ
Sabadell 2 rals al mes
Fora 8 » trimestre.
Un número sol. 1 »
Anuncis á preus convencionals.

MENUDENCIAS POLÍTICAS.

Per fatal condició de tots los fills d' aquesta desgraciada nació espanyola, la pau no ha pogut trobar may allotjament dintre sos regnes; fins quant aquesta aparentment sembla que hi siga, la constant lluyta de diferents opinions, lo neguiteig per satisfer necessitats completament oposadas, la defensa d' interessos desiguals, la incongruència de costums, la diversitat de rasses, tot un conjunt d' unitats antitéticas que un despotisme incalificable intenta unificar y que l' egoisme de la moderna política vol mantenir, va mostrantse cada día més, pres d' un deliri de disgregació que indubtablement preocuparia als polítics dels governs que manan, si realment en aquestos governs hi ha guessin homes polítics.

Mes ja de massa vell es prou conegut que inútilment pot demanarse un partit serio en aquella Babilonia de Madrid ahont babiequeja lo formigué de las eminencias que governan y legislan; no hi han tendencias, ni criteri; no hi han principis ni programas: tot lo teóric no serveix més que pera apuntalar lo silló de la presidencia, y la práctica de tal teoria sol emplearse no més que pera ferlo eslleivissar en mans del partit contrari. Heus aquí lo seguit fer y desfer de conservadors y liberals que 's succeheixen en lo govern d' Espanya.

Deixém de banda tota l' altre munió de partits que rerassaga d' aquestos dos han jugat y pretenen anar jugant fent servir de pilota al pacient poble y fixemnos no més que ab los dos prohoms

d' aquells, en Cánovas y en Sagasta anant á tombarella seca l' un darrera l' altre assedegats, impacients, may prou cansats del poder.

Per alguns anys lo partit lliberal degué seguir sempre á remolch del conservador, mes no era en va lo rascarse la barba ab rialla mefistofélica un any darrera l' altre lo jefe del primer, y allá de las llibertats individuals, allá del sufragi universal que 'l jefe del segon combatia esgarriyat com fanátich devant horrorosas heretjías; no hi feres; ell per escalar son lloch fins las acataría; á son degut temps no hi faltaría tampoch la trabeta pera deslliurarse de son jou. Y pujá al poder y renegá de sos principis y comensá la trabeta: vegis sino la repartició de garrotadas á tort y á través per un cantó y per altre lo teixit d' inclusions francament certificadas en las llistas electorals.

Sagasta mentrestant no podía descuydarse y aquell que governa deixant dintre sa cartera tota aquella caterva d' ajuntaments, modelos tots d' administració abominable, aquell que patrocina la més odiosa de las unificacions modernas, lo tant célebre Códich civil, dogal al coll de totas las regions fueristas, avuy deixant enrera al seu successor, adelantánseli altre vegada en lo camí del engany, s' aixeca á Bilbao y ab una frescura digne de pitjor nom, s' atreveix á declarar-se si be partidari de la unitat política, amantíssim de la autonomia administrativa y de tot lo que tendeixi á mantenir sas costums y llibertats. Y aixó que no sembla sino una asquerosa mofa als més sagrats ideals d' una regió germana de Catalunya, troba encara una ovació entre 'ls partidaris, aixó es, una protesta contra 'ls conservadors, que una vegada més demostra l' estat latent de la lluyta que va decandint las forssas á eixa nació entregada en mitj d' un horrorós indiferentisme per la cosa pública, en mans dels dos aixerrits jefes de partit que tenen empenyada la juguesca de qui podrá vanagloriarse ab lo títol de Director general d' un manicomi polítich.

Cánovas ab lo sufragi universal y Sagasta ab la seva autonomia, caracterisan perfectament y resumeixen l' estat present de la política espanyola.

SECCIÓ POLÍTICA

En lo banquet que los lliberals bilbains han donat al senyor Sagasta, pronuncia aquest un discurs que val la pena de tenir-se en compte, solsament siga pera fernos mes cárrech de la classe d' homes que 'ns governan.

Digué en un de sos párrafos que aixís com cada dia es mes acerrim partidari de la unitat política, es cada dia menys amant de la unitat administrativa.

Afegi després que l' interès del govern deu esser que estiguin administradas honradament las provincias y que guardin la seva autonomia las que saben administrarse.

No és possible, manifestá lo senyor Sagasta, administrar lo mateix á Andalusía, que á las provincias Bascongadas á Galicia que á Catalunya. Es dónchs, necessari deixar que las benéficas costums de certas provincias sian respectadas en quant en res perjudiquin á la unitat del esforç patri.

¿No 's vritat, estimats llegidors, que si 'ls politichs á Espanya fossém esclaus de sa paraula, formals y amants de sa dignitat, tocaria als lliberals á sa pujada al poder, concedirnos la autonomia administrativa?

¡Llástima que assumptos de tanta transcendencia, serveixin sols com á armas electorals, enganyant miserablement á las regions qu' encara confian en las paraulas de nostres politichs!

Lo més especial de las declaracions *regionalistas* del senyor Sagasta es, no obstant, que reconeixent la necessitat de respectar las costums de certas provincias, manifesti esser cada dia mes acerrim partidari de la unificació política.

Es á dir, per un cantó, respectarnos las benéficas costums que en res perjudiquin al esforç patri.

Y per altre, arrebañarnos tot quant nos sia propi y característich á fi de quedar uniformats en tota la extensió de la paraula.

O sinó que ho digui 'l Codich Civil que Sagasta permeté presentar al *may prou alabat* Alonso Martinez.

¡Quin modo de respectarnos las costums que te 'l senyor Sagasta!

Una altra cosa hi ha encara que proba la gran dössis de tranquilat que manifestan sempre nostres espabilats politichs.

Si 'l senyor Sagasta no creu possible administrar per un igual á Andalusía que á las provincias bascas á Galicia com á Catalunya, ¿com pot esser acerim partidari de que unas mateixas lleys regeixin á tan diferents provincias?

Si reconeix lo senyor Sagasta que es una insigne tonteria pretendre iniformar á las regions tan poch semblants en sa part administrattva, ¿com s' atreveix, si tan respecte té á las costums benéficas de las provincias, á pendrerlashi sa llengua, sas costums, sos drets y sas sagradas llibertats, pera imposarloshi única y exclusivament las de Castella?

¿Qui 'ls fá embolicar á aquesta gent que viuen de la política madrilenya, en cosas que no entenen, n' podrán may entendre?

En la única cosa qu' havem de donar la rahó á 'n Sagasta es en que l' interès del Govern deu esser que las regions espanyolas estiguin honradament administradas.

Ja era hora. donchs, que coneguesin que aquesta honrada administració, no existirà mentres no 's concedeixi la autonomia que de dret 'ns pertoca.

Falta no més que, si una vegada á la vida vol esser conseqüent lo senyor Sagasta, un cop puji al poder compleixi sa paraula.

Veuria allavoras que al mateix temps que s' acabarian los lladres de la administració espanyola, las regions viurian altra vida que la qu' han viscut fins ara.

¡Llástima que l' honradés d' intenció, y la formalitat de paraula de nostres polítics, al ésser al govern se 'n van per terra.

Ho tenen tan poch infiltrat en son interior, que 'l vent del poder s' ho emporta á la primera enbestida.

La qüestió Peral sembla que s' embolica.

Segons noticias de Cádiz l' informe de la Junta técnica no sembla pas gayre favorable al *primer hombre que ha pensado en el interior del mar*.

¡Quina planxa si tinguessin un xich de vergonya, pera aquells que en plassas y carrers posaren al submarí més alt que las boyras!

¿Y 'ls diaris madrilenys que tant alabaren *el grandioso invento*, quin paper farán are, que resulta que no serveix aquell barco ni per guardar las costas?

Be es veritat que aquestos lo que volian es vendre forsa números y aixó be prou que ho lograren.

Y 'l bon nom y la serietat d' Espanya que se ho emporti 'l diable.

Com era d' esperar, los madrilenys no s' accontentan ab l' opinió de la Junta técnica de Cádiz, y han fet una manifestació capitanejada per un metje, que deu entendre molt en cosas submarinas.

Sino que aixís com allavors de l' arribada d' en Peral á Madrid, la concurrencia era numerosa (be es veritat que va prepararho 'n Ducazcal), are ha resultat una manifestació de quatre gats.

Conseqüencias del entussiasme andalús.

S' ho van gastar tot avants d' hora y are que es quan 'n necessitarian á dojo pera imposarse, se 'ls ha acabat la corda.

Quan las ovacions que 's feyan á Peral tant á Castilla com á Andalucía, sempre haviam cregut que no era propi d' un home científich, d' un sabí, perimetrer certas manifestacions que posavan en ridícul la serietat d' un inventor.

Avuy que veyém la decepció del *grandios invent* ja no 'ns extranya la conducta d' en Peral, admetent diputacions y acceptant obsequis tan fora de lloch y extemporanis.

Sens dupte preveyent lo que podria ocorrer, volgué cobrarse per adelantat ab l' aura popular quant menos, no pensant que 'ls entussiasmes y ovacions de carrer, duren lo que la claror del llampech.

Are que 's veu y 's toca la realitat de la cosa pot servir á uns y altres de llissó y escarment pera lo successiu.

Los inventors, en sos estudis, allunyats del burgit del poble, y purificant sempre sas grans obras.

Y 'l poble, reflexiu, seréy ab cordura patriótica, esperar lo final de l' obra, pera fallar ab conciencia y ab justicia.

Que may falta aquesta, quan la serenitat y la rahó nos acompanya.

BIBLIOGRAFIA ESPAÑOLA DE CERDEÑA

PER

DON EDUART TODA Y GUELL.

Pochs de nostres lectors desconixerán là activitat que caracteriza al conegut escriptor autor del llibre de que aném á ocuparnos. Incansable en sos treballs d' investigació per tot arréu ahont las tascas de sa carrera diplomática l' han portat, no fá molts anys venía á Barcelona de retorn d' una de sas moltas excursions ab lo coneixement fet —casi una revelació per Catalunya— de tot un poble catalá per son origen, pel seu idioma, pel seu vestir, per sas costums y per sos detalls, casi ignorat al bell mitg d' una isla que despres com tantas altres posesions del poder espanyol, pertany avuy á la corona d' Italia.

Cerdenya es aquesta y Alguer lo poble aquell enclavat en ella.

De com dedicá sos vastíssims coneixements al estudi de la que fou nostre germana, bastava consultar sas duas molt curiosas obras tituladas la una *Alguer y La poesía Catalana á Cerdenya* l' altre, en las que ab l' amor que sol posar nostre particular amich Toda á las cosas de Catalunya, nos parla de aquell poble y de sa literatura ab un entussiasme tant grant com es grant lo dolorós recort que dedica al parlar de sa historia, á aquells desgavells que foren causa de que deixés de ser espanyola una de tantas conquistas de las armas catalanas.

Mej aquestos dos treballs realment ab tot y esser de grant preu y de no poca tasca, be pot dirse que quedan, bibliogràficament parlant, molt endarrera al costat del que 'ns ocupa, obra de merit indiscutible y de verdader profit per la literatura espanyola en general.

Dividida en tres parts que designa ab sos titols de *Llibres hispanosards*, *Manuscrits y códices existents á Cerdenya y La Imprempta en Cerdenya*, que parlan respectivament la primera dels llibres de tal naturalesa, cuydadosament ordenats per ordre alfabétich de sos autors, aixís com també en la segona respecte los documents á que 's refereix; es per últim una colecció de noticias y pormenors de suma curiositat, la tercera, dedicada á la historia de la impremta en aquella isla.

Son precedidas aquestas tres parts del llibre per una introducció en la que esplica la influencia literaria espanyola en aquella terra, fona-

mentantla y relacionantla ab los distints fets històrichs que hi succehiren. Segueix á la Introducció, la llista que anomena *fonts del llibre* en la que detalla tots los arxius y bibliotecas d' ahont ha tret los datos pera formarlo, datos que arriban á donar per resultat 818 documents descontant apéndices y detalls inclosos en la tercera part esmentada; 580 d' ells son altres tants titols d' obras catalanas ó castellanas impresas á Cerdanya; 59 de castellanas impresas fora pero escritas per fills de Cerdanya; los restants 179 son relatius á manuscrits y codices existents encara: cada un d' ells ve detalladament descrit.

Per últim un *Index* d' Autors y altre de titols pera 'l fácil maneix del llibre, acaban ab aquell trevall conciensut, que segurament mereixerá l' aplauso de totas las personas que donan la deguda preferencia á las verdaderas lletras, com la vá obtenir del Estat al ser premiada per la Biblioteca nacional en lo concurs públich de l' any 1887.

JOAN FREIXA Y COS.

En tribut á la bona memoria del distingit poeta valenciá don Félix Pizcueta, mort fa pochs dias en sa terra nativa, honrém avuy las planas de LO CATALANISTA ab la següent inspirada composició, que dona prova de las brillants qualitats literarias de son malaguanyat autor:

RECORT

Les ones de la mar mos peus besaven,
la lluna apareixia en l' horisont,
y allà, á lo lluny, el mariner cantava,
com llarga queixa, popular cansó.

Jo estava trist; tú á mon costat sentada,
sobre el meu muscle reclinant lo front,
estes paraules dolces mormolaves
ab l' argentina veu del rossinyol.

—Jo sé 'l dolor que t' afligix, poeta,
la melangia que t' destrossa 'l cor,
y perque naixen de la teva lira
gemechs, en conte de cansons d' amor.

Geni ambiciones que á lo cel t' aixequen,
gloria que fassa resplandir ton nom,
altes victories que de goig t' encisen,
y per cenyir ton cap palmes y llors.

Com áliga capdal, creuhar volgueses
lo cel immens, lo cel esplenderós,
y sentarte en los nubols quan al vespre
els tenyix la llum última del sol.

Mes jay! que son tos pensaments, poeta,
d' ànima juvenil ànimas d' or,
que secará lo desengany un dia,
com lo glas del hivern mata les flors.

En lo camí de la existencia humana
un gran plaher encontrarás tan sols;
si per buscarne uns altres ilusoris
desprecies eixe, quan la horrible mort

ab son bufit gelat la flama apague
que per tes venes difundix son foch,
dirás ab veu que enronca la agonía:
“¿qué es lo que he fet de la existencia, jó?”

Deixa els ensomnis, adorat poeta;
del mon la única ditxa es el amor;
si un espay vols pera volar, jo 't done
l' insondejable espay de lo meu cor.—

Y el teu alé me perfumava l' ayre
mentres tos brassos rodejant mon coll
uniem com mos llabis á tos llabis,
només en una vida la dels dos.

Y cada bes apassionat, m' aymía,
de goig morintme, repetía jo:
—Es veritat joh, Verge idolatrada!
del mon la única ditja es el amor.—

Y en tant les ones nostres peus banyaven,
y la lluna creixía en l' horizon,
y allá, á lo lluny, el mariner cantava,
ab mes alegre veu, altre cansó.

FÉLIX PIZCUETA.

CERTAMENS LITERARIS

Arenys de Mar.—Brillant y molt concorregut fou lo Certamen Literari d' aquesta població.

Lo d' enguany pot ben dirse que ha sigut pura y exclusivament catalá, puig tant los discursos com las composicions premiadas ja en vers ó en prosa, tot ha sigut en catalá ab tot y poguerhi optar en alguns premis la llengua castellana.

Los noms dels autors premiats son los següents:

Flor natural. La guanyá don Jaume Novellas de Molins per sa poesia *Amor perdut*, qui elegí pera Reyna de la festa á la bella senyoreta Vingut y Bosch. Lo primer accéssit l' obtingué 'l mateix senyor per sa poesia *Pe'l mar*; y 'l segon se adjudicá á la poesia *Mar endins*, que resultá esser d' autor anónim.

Un preciós objecte d' art, consistent en un gerro decoratiu, premi de S. M. la Reyna Regent, lo guanyá don Francesch Ubach y Vinyeta, per son romans històrich titulat: *Lo Submarí Catalá*.

Una ploma de plata daurada, premi del "Ateneo Arenyenç", s' adjudicà á la poesia festiva *Gemechs de tórtoras*, que resulta esser de don Joan Pons y Massaveu. L' accéssit se concedí á don Ramon Surinyach y Baells per sa poesia *Lo meu capritxo*.

Uu gerro de bronzo; premi de la Diputació provincial, lo guanyá don Francesch Ubach y Vinyeta per sa oda *A la vila d' Arenys en la pérdua de la industria marítima*.

Un objecte d' art, ofert per l' Ajuntament d' aquesta vila, ne fou guanyador donya Dolors Moncerdá de Maciá per son romans *Catalunya al Africa*, y l' accéssit don Andreu Arnau, per sa poesia *Lo primer plansó*.

"Diccionari industrial", premi de don Joseph Elías de Molins, lo guanyá don Lluís Marsans per son important treball en prosa: *Condicíó del obrer en la provincia de Barcelona y medis de millorarla dintre la religió, la moral y 'l dret*.

Colecció de las obras de don Apeles Mestres. Se concedí dit premi á la poesia *Marina*, quadret de costums, que resultá esser de don Bonaventura Bassegoda. Lo primer accéssit fou de don Joan Baptista Camós, per sa poesia *Lo bot salva-vidas*, y 'l segon accéssit de don Joseph Blanch y Romaní per sa poesia *Barcarola*.

Premi d' un Diploma d' honor, ofert per don Francisco Flos y Calcat, lo guanyá don Ramon Nonat Comas, per son treball: *Lo Regionalisme explicat*.

Tant lo discurs de Presidencia com lo de gracias foren molt aplaudits, especialment aquest últim, que contenia frases altament patrióticas, encaminadas totas á posar de relleu la bondat de la idea regionalista, la que va prenent de dia en dia non increment en aquella pintoresca vila.

*
* *

Manlleu.—També fou molt concorregut lo Certamen celebrat á Manlleu. En éll se repartiren los premis en la forma següent, haventse elegit Reyna de la festa á la bella senyoreta donya Concepció Serra, filla del fabricant don Lluiciá Serra:

Flor natural: Rvnt. don Joseph Pont y Dalmau, Pbre., Regent de Tarrés.—Primer accéssit: Victoria Penya de Amer.—Segon accéssit: Valentí Baulenas y Vinyas.

Premi del brot de roure d' or y argent, no s' adjudica.—Primer accéssit: Pere de Cots y Soldevila.—Segon accéssit: Joseph Ignasi Mirabet.

Premi de la viola d' or y argent: Francesch Ubach y Vinyeta.—Primer accéssit: Reverent Joseph Pont y Dalmau, Pbre.—Segon accéssit: Ramon Surinyach y Baell.—Tercer accéssit: Joan Mayné y Ferré.

Premi del M. Ajuntament de Manlleu: Francisco de P. Masferrer y Arquimbau.

Premi del Rvnt. don Tomás Puigcarbó y Sentías, Pbre., Rector de Manlleu: don Jaume Boloix y Canela.—Primer accéssit: Joan Manel Casademunt.—Segon accéssit: Trinitat Aldrich y de Pagés.

Premi del Excm. senyor Marqués de Palmerola: Rvnt. don Pau Parassols y Pí, Pbre.

Premi de don Joaquim Badía y Andreu, Diputat provincial, no s' adjudica.—Accéssit únich: don Mariano Callís y Collell.

Premi de don Albert Russinyol, Diputat provincial: Pere Company y Fages.

Premi de don Jaume Serra y Dachs: don Jaume Casas y Pallerol.—Primer accéssit: Joan Güell.—Segon accéssit: don Jaume Casas y Pallerol.

Premi de don Tomás Raguer y Possas: don Joseph Casas y Reig.—Primer accéssit: don Mariano Escriv.

Premi de un mapa clixé de la Plana de Vich, oferta de don Ramon Madirolas: Reve-

rent don Joseph Pont y Dalmau, Pbre.—Primer accéssit: don Francisco de P. Masferrer y Arquimbau.—Segon accéssit: don Joaquim Albanell.

Premi de una ploma d'or y argent, del mateix donador: don Joseph Casas y Reig.

Lo premi del Excm. senyor Bisbe de Vich y 'l de la Excm. Diputació de Barcelona no s'adjudicaren.

* * *

La Bisbal.—En lo Certamen literari que aquest any, com en los anterioas, s'ha verificat en La Bisbal, ab motiu de la Festa Major, guanyá lo primer premi de la flor natural don Francisco J. Garriga, quin l'oferí á la senyoreta donya Maria de las Neus Sauch, filla del alcalde de la vila, la qual fou proclamada Reyna de la festa. Ademés del senyor Garriga que obtingué la Flor natural per sa poesia titulada *Alegoria, somni d'un bes*, foren premiats los autors següents: don Joseph Franquesa y Gomis per sa poesia *En Joseph de Margarit*; lo senyor Pons y Masaveu per una poesia jocosa titulada *L'encant del diable*, y 'l citat senyor Garriga per altra titulada *Elegia á mos amors*. Obtingueren també accéssits los senyors don Francesch Ubach y Vinyeta per sas poesias *A la Verge Maria* y *Las quatre barras de sanch*; don Lluís A. Mestres per sa poesia castellana *La batalla de los Castillejos*, y don Francisco de A. Marull per sa poesia *L'ordinari*.

* * *

Gracia.—També ha tingut lloch últimament la repartició de premis als autors llorejats en lo Certamen literari de Gracia, en lo saló principal del "Centre Graciense", en qual testera s'havia colocat lo busto de la difunta escriptora donya Josefa Massanés. Presidí l'acte l'Excelentíssim senyor Gobernador de la provincia, que tenia al seu costat al alcalde accidental senyor Fanés y als tinents d'alcalde.

Se comensá dit acte llegint una memoria ressenya 'l senyor Moles, secretari organisor, y tot seguit lo discurs de rúbrica 'l president del Jurat, Rvnt. don Joseph Ildefons Gatell.

Lo Jurat, per no haverse pogut adjudicar la Flor natural, proclamá Reyna de la festa á donya Lleonart de Montserrat, que passá á ocupar lo trono colocat á sota del busto de la senyora Massanés. Lo secretari don Francisco Tomás y Estruch, llegí una Memoria ab lo veredict del Jurat y tributant un recort á las escriptoras fillas de Gracia que han mort desde 'l primer Certamen de 1882.

Se verificá després la coronació del busto de la senyora Massanés. Lo treball escultórich havia sigut fet en pocas horas per lo senyor Atché. Lo senyor Carrera llegí la poesia *La Reina de Sabá*, escrita per la difunta poetisa.

S'obriren los plechs que contenian los noms dels autors premiats, y resultaren esser los senyors Roca y Galés, García Faria, Carme Verdaguer, Antoni Gavaldá, Joan F. Chacon, Santiago Arnal, Vicenta Gener, Teresa Garriga, Francisco Falceto, Jaume Balox, Francesch Ubach y Vinyeta, Carlos Lambert y Viralta.

* * *

Girona.—Pera 'l Certamen que s'ha obert en aquesta ciutat, s'han ofert dos nous premis, que son los següents:

Un objecte d'art, que ofereixen los Excms. senyors Compte de Casal y Marqués de Aguilar, diputat á Corts, al autor de la millor monografia inédita histórich-descriptiva de algun castell ó monument de la provincia de Girona.

Un jerro de bronzo cizellat: Premi que oferí lo doctor don Joseph Porcella y Diomer (q. e. p. d.) al autor de la millor biografia d' un metje natural d' aquesta provincia (anterior á 1850), ó la millor compilació ó biografia médica d' aquesta provincia.

NOVAS

A conseqüència de l' abundosa pluja que caigué sobre aquesta ciutat durant tota la nit del passat dijous y bona part del divendres, ha refrescat la temperatura d' una manera considerable.

Segons opinió dels culliters de vi, dita pluja ha sigut molt favorable per las vinyas, que, si no cau cap pedregada en lo poch temps que falta pera la brema, es de creurer que la cullita se farà ab més abundancia de lo que era d' esperar.

Llegim en nostre estimat colega la *Revista de Sabadell*:

"Lo *Gremi de pagesos*, ab permís y baix la direcció de l' autoritat competent, ha organísat algunas rondas pera la vigilancia de las vinyas, fins acabada l' época de la brema.,

Suposant ben enterat al colega pera la publicació de tal noticia, plaunos felicitar al *Gremi de pagesos* per aquesta mida, que la considerém altament benefícosa pera los culliters.

Avuy y demá celebra sa Festa Major lo vehí poble de Ripollet.

La Comissió provincial ha remés á l' aprobació de la superioritat, los comptes d, aquest Ajuntament corresponents al exercici de 1888 á 89.

Lo senyor Alcalde accidental don Antoni Cirera cridá á son despaig á tots los cafeters d' aquesta ciutat pera comunicarlosli l' orde de la prohibició del joch, manifestantlos que obraria ab tota severitat cas de que s' infringís dita orde.

Aplaudim l' actitud del senyor Cirera, á qui esperém veurer obrar ab tota energia en aquest assumpto, que á ben segur li agraahirán un bon número de familias.

Lo passat dijous á la nit morí en aquesta ciutat donya Isabel Solá y Serratosa, esposa de nostre particular amic don Pere Brichs, gerent y concessionari de la Ret Telefónica d' aquesta ciutat. (E. P. D.).

Acompanyém al senyor Brichs y demás familia en son dolor, per pérdua tan sensible com irreparable.

Traduhim de un colega:

"Una escuadra xina s' presentá días endarrera en Manila, composta de set grans acorassats y montant poderosa artillería. No hi ha pera qué dir la impresió que haurá produhit en la numerosíssima colonia xina que monopolisa totas las riquezas d' aquell arxipiélach, pera cual conservació comptém nosaltres ab escassíssimas dotacions militars y ab mitja dotzena de barcos poch menus que inservibles. ¡Quin afront pera Espanya que está costejant desde fa tants anys un numerosíssim pressupost de marina y que gasta miserablement lo diner dels contribuyents en acorassats com lo "Pelayo", que no pot montar los

canons Hontoria que se li destinaren; ab cañoners que tenen que surcar los mars, sense canó per no poder emplantarlo, atesa la mala construcció del barco, com los dos que navegan actualment en las costas cantábricas!

¿Y qué dirém dels centenars de mils de pessetas llensadas en la construcció del "Peral", del que s'ha vingut cacarejant durant llargs mesos que havia resolt é inventat la navegació submarina, lo mateix que si ningú avans d'ara hagués sabut lo que era electricitat, ni dinamos, ni acumuladors, ni ningú avans que ell hagués intentat y conseguit navegar per sota las onas? Res, que 'ns havem posat en berlina davant lo mon civilisat y després resulta del informe de la comissió técnica, que no hi ha tal cosa y aquell barco á qual inventor se tractava no més que de concedirli títol de Gran d' Espanya de primera classe y gran creu llorejada, no serveix pera res.,

A continuació retallem de nostre estimat colega regionalista *La Union Vasco Navarra*, de Bilbao, alguns fragments d' un article que ab lo títol de *Banquete Sagastino* publicá 'l dia 26 y que demostran la indiferencia, ab que ha rebut lo poble de Bilbao al senyor Sagasta, encare que sos partidaris hagin tocat al bombo á gran orquesta per demostrar lo contrari.

Diu aixís:

"Francament, la obra fusionista posada anit en escena en lo Teatro Circo de la Gran Via, qual títol es lo que comensa aquestas ratllas, defraudá per complet nostras esperansas y las del públich que assistí á sa representació.

La *misse en scena* no fou de lo mes brillant, així com la interpretació dels papers mes importants, á cárrech dels principals actors, també deixá bastant que desitjar, sens que tampoch vejéssim gran entusiasme en los coros y comparsas.

La impressió general que produí la obra en son conjunt y en los detalls fou freda, segons sentirem expressarse á molts dels concurrents, á la sortida del espectacle.

La entrada, pera ser gratuhita, no fou ni molt medos un plé, donchs encara que las pleteas estavan ocupadas en sa casi totalitat, ho estaban per gran número de senyoras, quals aficions y entusiasme per aquesta classe de representacions de tots son conegudas, devent además tenirse en compte que, en sa majoria, pertenezian á las familias dels empressaris y actors de la companyia. En las demás localitats, hi hagué sols una mitja entrada, essent molt escassa la de *cassola*.,

Descriu mes avall la disposició de las taulas, no arribant las comensals á 250, entre 'ls qui hi havia molts forasters y gran número de personas "d' aquellas que per veure y sentir més cómoda y regaladament, gosant ab los sentits del gust, la vista y l' oído; acudeixen á tots aquestos actes, tant si son en honor de 'n Castelar, de 'n Sagasta ó de qualsevol altre personatge.,

En lo Teatro dels Camps de Recreo tindrà lloch avuy al vespre un concert per la orquesta de *Damas joves austriacas*, que dirigeix Mr. Popeldorf, baix lo següent

PROGRAMA:

Primera part.—Primer, *Habsburg*, Marche, Kral.—Segont, *Dame de pique*, Overture.
—Tercer, *Le benü Damibe bleu*, Valz, Straus.—Quart, *Souvenir*, Fantasie, Offenbach.

Segona part.—Quint, *La belle Elise*, Mazurca, Popeldorf.—Sext, *Si j' etais roi*, Overture, Adam.—Séptim, *Los Guitarreros*, Pizzicato.—Octau, *Guillaume Tell*, Fantasie, Rossini.

Tercera part.—Nové, *Les Huguenots*, Fantasie, Meyerbeer.—Desé, *Le belle hongroise*, Polka, Urlaub.—Onzé, *Robert le Diable*, Fantasie.

Las lletres valencianes deuen estar de dol. Ahir morian Querol é Iranzo.

Avuy los abandona 'l conegut escriptor D. Félix Pizcueta, que acaba de passar á millor vida entre 'l desconsol de sa familia, admiradors y amichs.

En Pizcueta á més de literat havia sigut polítich, militant entre 'ls zorrillistas; pero aquest aspecte de sa vida no 'ns interessa poch ni gens.

En cambi era un literat apreciabilíssim y dels que conreuhan la llengua de la terra en que nasqué, la hermosa Valencia. Son nom era molt conegut á Catalunya.

Descansi en pau.

Lo mestre Bretón ha elegit ja l' argument pera sa segona ópera. Després de abandonar lo drama de la historia catalana en que figurá com á protagonista Ramon Berenguer lo *Fratricida*, perque un dels efectes del poema hauria tingut semblansa ab un passatge del *Rienzi*, de Wagner. Bretón ha escullit definitivament la llegenda de fray Joan Garin, en las crónicas de Jofre lo Vellós. La nova ópera se titulará *Giovanni Garin*, y 'l llibret será escrit per lo literat italiá senyor Ferreal.

Lo senyor Bretón ha visitat recentment la montanya de Montserrat, punt principal de l' acció del drama, al objecte de conéixer los sitis en que, segons la tradició, residí lo protagonista de la famosa llegenda catalana. Intervindrán en la nova ópera quatre personatjes: Fray Joan Garin, tenor; Riquilda, filla del compte Jofre lo Vellós, soprano; un patje de Riquilda, mezzo soprano ó contralt, y un ermitá, baix. *Giovanni Garin* se cantarà per primera vegada en lo Liceo de Barcelona, cumplint aixís Bretón sa paraula empenyada ab lo públich barceloní.

Ha mort en Sant Sadurní de Noya en Joseph Paradedá y Tapiolé, Vis-president que era del *Centre Catalá* de dita localitat.

Sa mort ha sigut molt sentida, no sols de sos amichs més íntims sino de tota la població.

Lo catalanisme li te d' estar molt agraht, sobre tot lo *Centre Catalá* d' aquella vila. Havia contribuht ab totas sas forsas y ab sa valiosa cooperació á propagar las ideas regionalistas coadjuvant á tots los actes que 'l *Centre Catalá* de Sant Sadurní ha portat á terme, donant en tot probas del més gran desinterés y de son amor al país.

La mort l' ha sorprés quan més preocupat estava en recullir materials pera portar á terme son somni daurat.

La Geografia histórica del Panadés, la Geografia local de Sant Sadurní y sa comarca era 'l primer pas donat á aquest fi.

Era autor de varios llibres d' ensenyansa y col·laborador d' algunas publicacions catalanas, entre ellas *La Comarca del Noya*.

Son interés per la ensenyansa li havia valgut la honrosa distinció d' haver sigut nombrat soci corresponent de la *Société Scientifique et Littéraire des Instituteurs de France*, establerta á París.

En nostra ciutat hi tenia varios amichs per haver assistit en nom del *Centre* de Sant Sadurní al primer aniversari de fundació del *Centre Catalá* d' aquesta població.

No cal dir ab quanta efusió y expontaneitat s' adhereix LO CATALANISTA al dolor que pérdua tan sensible ha causat á sa familia y amichs, quins l' anyorarán moltíssim temps per las honrosíssimas qualitats que l' avaloravan.

Ab goig s' han enterat, los que veneran lo passat esplendor de Catalunya, y senten per l' art arquitectònic l' entusiasme degut, que la Comissió de Monuments de Barcelona per una banda, y per l' altra l' Excm. senyor Bisbe de la diócesis, se proposan contribuir á la salvació del important edifici, iglesia y claustre de Sant Cugat del Vallés; del bon zel, y del carinyo que á tan respectables entitats inspira la conservació de las creacions artísticas de passadas centurias, cal esperar que 's posará enérgich remey al estat ruïnós d' aquellas págines preciosas del art patri, que tantas vegadas hem alabat y que no sabem que sian consideradas com altres consemblants edificis, monuments nacionals, segons pretenen alguns. Tenim á la vista l' *Anuari de la Real Academia de la Historia*, en quin se detallan totas las construccions declaradas per Real orde, baix tal concepte, desde 23 de Febrer de 1836 fins á 17 d' Octubre de 1889, y no hi consta pas entre ellas lo monastir y 'l claustre de Sant Cugat del Vallés com algú assegura.

Lo que hi ha, segons nostras noticias, es que á conseqüència d' una visita feta al claustre, en Juny de 1887, per los coneguts escriptors catalanistas don Joseph Fiter é Inglés, don Joseph Puig y Cadafalch y don Casimir Brugués y Escuder, lo primer d' ells, en sa qualitat de corresponent de la Academia de la Historia, va comunicar á aquella corporació, l' estat d' abandono y de incalificable descuit, en que 'l trobaren, demanant que fos declarat monument nacional, pera preservar-lo aixís baix protecció del Estat, y la Academia, en 27 de Setembre del mateix any, va fer avinent al senyor Fiter, que havia acordat elevar al ministeri respectiu, la petició de declarar monument nacional lo claustre de Sant Cugat, trascribint la comunicació rebuda de Barcelona. L' assumpto donchs está tramitantee, y es d' esperar que 'ls doctes académichs J. Fita y Balaguer, portarán á Madrid rahons poderosas pera que 'l govern accedeixi als bons desitjos dels que s' interessan per la historia dels monuments de Catalunya.

Darrerament han mort: á Olot una germana del conegut pintor y entusiasta catalanista don Joaquim Vayreda; y á Barcelona l' ávia del celebrat dibuixant y poeta catalá don Apeles Mestres, la qual havia sigut fa pochs anys *Reyna dels Jochs Florals*:

Acompanyém en son just dolor á tan simpátichs artistes, honra de nostra terra.

Sembla que s' han rebut cartas de personas caracterisadas de Madrid, manifestant que 'l govern té 'l propòsit de reunir aviat á la Junta de revisió d' aranzels.

En aquesta, ab los nomenaments últimament fets, están en gran majoria los protectionistas, per lo que en la mencionada carta s' afegeix que prompte s' acordará la derogació de la base 5.ª y l' augment del aranzel en varias partidas que afectan essencialment als interessos agrícolas.

Pera estrenar en lo nou teatro catalá de Barcelona que funcionarà aquest hivern en lo de Novetats, lo reputat escriptor don Joseph Pin y Soler te acabada una comedia en tres actes que titula *Sogra y Nora*. Molt te dret á esperar la literatura dramática cata-

lana del senyor Pin per la magistral manera com en sas novel·les sab descriure les costums y 'l caràcter dels fills del nostre poble. No cal dir si li desitjém l' èxit de *La família dels Garrigas*, del Jaume y de Niobe.

Nostre apreciable colega de Reus, *Lo Somatent*, acaba una bonica ressenya dels concerts matinals que la associació coral *Euterpe* celebra periòdicament á Barcelona, ab las següents atinades ratlles á qual esperit nos adherim de veras:

“Pera acabar, volém fer una petita observació. La societat coral *Euterpe* es catalana, puig que la componen los obrers de nostra terra; las pessas que s' executan, en catalá son escrites y catalanas son per naturalesa, fora d' algunas excepcions. Donchs perque no s' ha d' escriure *El Eco de Euterpe* (orga oficial de la associació) en catalá, si catalans son també los que 'l llegeixen.”

Ab lo títol de *Guia itineraria de las serras de la Costa del Ponent de Barcelona, ó sia del Noya inferior al mar y del Llobregat inferior al Panadés, dividida en 42 itineraris*, don Arthur Osona, en col·laboració ab don Joseph Castellanos, acaba de publicar un llibre de 100 planas de molta utilitat. Ab estil concís descriu lo senyor Osona los diferents itineraris á fer en tota aquella comarca de Catalunya, essent notable la bona direcció que imprimeix á sas excursions y la exactitut de las distancias, altituts, etc. Allá ahont hi troba lo senyor Osona un monument que recordar, una obra moderna que enlaxar, ab frase correcta y ab acertat judici ne fa una breu explicació que treu la arides de que adoleixen aquets treballs, que per altra part son de utilitat extraordinaria.

Atesos los bons serveys que prestan sempre obras d' aquesta mena, no és de duptar que obtindrà 'l favor del públich catalá.

Hem rebut los números 241 y 242 de *La Il·lustració Catalana*, entre qual escullit *Sumari* s' hi conta l' entusiasta article encomiástich de la casa Mateu Brujas d' aquesta ciutat que reproduhirem en un de nostres darrers números.

S' ha repartit la primera entrega del volúm contenint las composicions premiadas en lo primer Certámen Literari del *Ateneo Tarrasench*. Conté la llista dels senyors que componian lo Jurat calificador, la dels autors premiats, lo Cartell-convocatoria, la llista de las composicions rebudas y 'l Acta de la Festa.

Molt abiat se procedirà al reparto de las segona y tercera entrega que s' compondrán del Discurs del President del Jurat don J. Roca y Roca, la Memoria del Secretari don J. Soler y Palet, la inspirada poesia *La rosa*, que obtingué la *Flor Natural*, los accésits á la mateixa tituladas *Esposallas*, *L' arpa rompuda* é *Idili*, y part de la Memoria de don Joan Vinyals y Avellaneda, *Influencia que puede ejercer el Ateneo Tarrasense*, etc.

Sembla que la publicació d' aquest volúm ha tingut una inmillorable acullida en la vehina ciutat.

La setmana passada morí á Sant Martí de Provencals, després d' una llarga y penosíssima agonia, la senyora donya Dolors Serra, germana del Director de *L' Arch de Sant Martí*, don Joan Serra y Solé, á qui enviém la expressió de nostre sentiment per tantas y

tan sensibles desgracias com ha hagut de experimentar son cor amantíssim ab la pérdua de varios sers de sa distingida familia.

Bellament imprés hem rebut un exemplar del preciós idili dramátich en un acte y en vers *Lo Padré*, original del *Mestre en Gay Saber* don Joaquim Riera y Bertrán, qual estreno en lo Teatre Catalá de Barcelona fou coronat per un éxit molt satisfactori.

Agrahím la atenció.

Lo Director del diari portugués *O Novo Tempo*, ha favorescut á *La Vanguardia* de Barcelona ab una atenta carta, en la qual, entre altres frases afalagadoras pera Catalunya, escriu: *Barcelona vindrá á ser lo Manchester de la Península, y pera nosaltres portugueses, victimas del "Ultimatum", es obra de utilitat y patriotisme estrényer cada vegada més las relacions ab lo gran centre fabril espanyol. Barcelona deu sustituhir pera nosaltres á Manchester. Es una crehuada que dehuen emprendre tots los portugueses patriotas.*

Ha sortit á llum una notable *Historia de Berga*, escrita per don Joseph Vilardaga y Cañellas. Forma un volúm de unias 400 planas y abraça la historia de dita localitat desde sa fundació fins á nostres dias.

Sens haver fet un exámen detingut de dita historia que 'ns permeti ferne un ben fundat judici crítich, devém fer constár no obstant la enfadosa feyna que ha de haver costat á son autor, reunir tants y tants datos d' un lloch en que no hi há arxiu ni monuments que li facilitessin la tasca; datos que exposa ab bon método y sóbriament y que donan bona idea de lo que ha sigut y es aquella ciutat catalana. Per altra banda es meritoria la obra del senyor Vilardaga baix dos conceptes, per lo del desinterés que pressuposa y per los elements valiosos ab que contribuheix en la historia general de la regió las de las diverses localitats fetas conciensudament com la del senyor Vilardaga. Es efectivament digna de ser llegida per tots los aficionats á las cosas de nostra terra.

En la Exposició Universal de Bellas Arts celebrada aquest any á Munich, hi ha obtingut *Medalla de segona classe* 'l celebrat pintor catalá don Joan Planella y Rodríguez.

Lo *Diario de Barcelona* ha tingut una altra *corazonada* (paraula que ara está de moda) á favor del catalanisme.

Aixís hem de deduhirho dels entussiastas alegís que en vários articles ha fet d' una valiosa colecció de conferencias á favor del *Dret Catalá*, publicadas per lo distingit ex-degá del Col·legi de Notaris D. Feliu M.ª Falguera. Dits articles portan per títol *Un libro Catalanista*.

Y ara fins que al senyor Manyé y Flaquer li torni á venir una altra *corazonada* contra lo mateix que 'l *Diario* ha trobat bó aquestos dias. ¡Qué s' hi farà!

De tot cor agraphím la fina atenció del digne Magistrat de la Audiencia de Barcelona don Lleó Bonel, qui ha tingut á bé obsequiarnos ab un exemplar de la importantíssima obra sobre 'l *Códich Civil Espanyol comentat y concordat ab lo dret foral vigent á Catalunya, Aragó, Navarra y demés territoris afeats*.

Y 'ns plaü tant mes lo consignarho quan tot just fä mitj any que 'l mateix senyor Benel, precisat per las obligacions d' un càrrech oficial, exercí de fiscal en la causa que 's seguí á Lo CATALANISTA per la publicació de *L' article quinze pasteijat*.

En quant al concepte que 'ns mereix aquesta obra, no l' hem de repetir avuy, que podria semblar parcial, donchs ja á son temos la recomanarem eficazment als lletrats catalans per lo moltísim que 'ls pot ausiliar en las tascas de sa carrera.

Lo nostra enhorabona al distinguit magistrat aragonés.

Llegim en *L' Art del Pagés* que la reunió de delegats del *Gremi de Pagesos* d' aquesta ciutat acordá fa alguns días anunciar una Exposició agrícola pera l' any 1891 durant los días de la festa major de Sabadell en lo mes d' Agost, contant ab la direcció y cooperació del Director de *L' Art del Pagés* y soci honorari del Gremi, D. Francisco X. Tobella. Hi serán també atmesos los gremis similars del Foment Mercantil, Industrial y Agrícola de Sabadell.

Sembla que aquesta idea ha sigut molt ben acullida pel nostre Excm. Ayuntamiento.

Segons noticias de bona font, avuy publicará la *Gaceta* 'l decret restablint á Barcelona la escola d' estudis preparatoris pera las carreras d' arquitecte y d' inginyer industrial que en mal hora 'ns arreballá 'l centralisme despòtich y absorbent.

Y aquesta será uua de las pocas vegadas en que en las esferas oficials de Madrid s' haurá tingut en compte lo que es just y lo que es de rahó, ja que era una barrabasada treure aquells estudis d' una capital com la nostra essencialmente industrial pera traslladarlos, com un nou privilegi, á la ciutat que ja 'n gosa tants d' altres y tan irritants.

A pesar de tot la rahó ha trigat molt temps á ferse sentir, y s' ha hagut de menester pera lograrho de valiosas influencias, posadas en joch constantment.

S' ha publicat lo quadern 53, any V, de la Revista *La España Regional*, contenint un escullit *Sumari*.

En un dels Discursos mes aplaudits del Certamen de Manlleu, s' hi dedicá un eloqüentíssim párrafo, recordant ab molt acert las altas qualitats que fan venerable la memoria del difunt Sr. Rector de Manlleu, donador de un dels mellors premis de aquest Certamen, y de qui digué, que ab uns quaranta anys que regí aquella important Parroquia, may havia permés predicar en altra llengua sino en la catalana.

Recomaném aquest moralisador y notable exemple patriòtich als Rectors de las Parroquias de nostra ciutat.

ANUNCIS PARTICULARS

MEMORIAS DE SABADELL

ESCRITAS PER LO DR.

D. Antoni Bosch y Cardellach

Se venen al preu de 3 pessetas exemplar en casa Baqués, Plassa Major.

Imprempta y Enquadernacions de J. Comas, Madoz 31 y 35 y Sol 138, teléfono n.º 46.—SABADELL